

**KAJIAN AMALAN PENGURUSAN PUSAT PENGEDARAN
KOPERASI DI MALAYSIA**

**MOHD ZAIB B. MAT YUNUS
NUR FAEZA BT YAHYA
NOOR SHAFEEZA BT ZAINUDDIN
SALWANA BT ALI
NORUL HAYATIE BT HASHIM**

APRIL 2019

RINGKASAN EKSEKUTIF

Penyelidikan Amalan Pengurusan Pusat Pengedaran Koperasi di Malaysia bertujuan melihat penglibatan koperasi dalam sektor pemborongan dan peruncitan amnya dan pengendali DC dan Sub-DC khususnya bagi aktiviti pembekalan barangan keperluan pengguna seiring hasrat pihak kerajaan membantu isu kos sara hidup rakyat Malaysia. Pada tahun 2020 dijangka sebanyak 110 buah pusat pengedaran termasuk sub pusat pengedaran koperasi yang akan beroperasi. Sebanyak 20 buah pusat pengedaran dan sub pusat pengedaran koperasi di seluruh Malaysia yang terlibat dalam aktiviti pengedaran pembekalan. Kepentingan dan sumbangan pusat pengedaran koperasi dalam aktiviti pengedaran dan pembekalan adalah amat diharapkan agar kedai koperasi dapat memperolehi bekalan secara berterusan pada masa, kuantiti dan harga yang kompetitif.

Penyelidikan ini bertujuan memahami ekosistem dan modus sendiri amalan dan ciri pusat pengurusan pusat pengedaran yang beroperasi dalam kelangsungan perniagaan memandangkan masih belum ada satu model standard sama untuk dijadikan contoh amalan terbaik. Objektif kajian ini adalah merangkumi tiga aspek utama iaitu pertama amalan pengurusan pusat pengedaran yang merangkumi kepada: (i) pengurusan sumber manusia, (ii) pengurusan operasi, (iii) pengurusan logistik, (iv) pengurusan sistem dan (v) pengurusan kewangan. Objektif kedua pula berkaitan mengenal pasti ciri pusat pengedaran yang diambil kira dalam melihat operasi sesebuah pusat pengedaran yang turut mempengaruhi terhadap

kelangsungan dan kelebihan daya saing pusat pengedaran. Objektif ketiga adalah mengenal pasti isu dan cabaran dalam mengendalikan pusat pengedaran tersebut.

Kajian ini melibatkan enam buah koperasi terpilih untuk menjadi peserta mewakili dari Zon Tengah, Zon Utara, Zon Timur, Zon Selatan, Zon Sabah dan Zon Sarawak. Kaedah melalui temubual bersemuka telah dijalankan bersama dengan Anggota Lembaga Koperasi (ALK) dan pihak pengurus bagi mendapatkan maklumat dan data dalam penyelidikan ini. Memandangkan kajian ini adalah berbentuk kualitatif pasukan penyelidik telah menggunakan kaedah temubual bersemuka untuk mendapatkan maklumat. Selain itu borang soal selidik turut digunakan untuk mendapatkan profil koperasi secara terperinci. Lawatan dan pemerhatian turut dijalankan oleh penyelidik ke pusat pengedaran peserta masing-masing.

Pengumpulan data dalam kajian ini menggunakan tiga kaedah utama iaitu kajian penerokaan secara temubual bersemuka bersama individu serta kumpulan, pemerhatian dan analisis dokumentasi. Data *coding* dalam penelitian kualitatif daripada kajian lepas telah mengemukakan tiga jenis data koding iaitu pengkodan awal (*initial coding*), pengkodan berporos (*axial coding*) dan pengkodan selektif (*selective coding*).

Berdasarkan penyelidikan tersebut, dapatan oleh penyelidik telah dapat menjawab kepada tiga objektif utama. Objektif pertama berkenaan amalan pengurusan pusat pengedaran oleh koperasi, hasil kajian mendapati bahawa amalan pengurusan seperti sumber manusia, operasi, logistik, sistem dan kewangan adalah sangat penting. Aspek yang utama adalah sumber manusia penting dalam menentukan kelancaran perjalanan pusat pengedaran, pekerja yang berkemahiran dan kompeten merupakan tonggak utama dalam pusat pengedaran. Namun latihan amat diperlukan bagi meningkatkan ilmu dan kemahiran dalam melaksanakan setiap tugas. Jika kesemua perkara ini dipunyai oleh pekerja ia akan dapat mengurangkan pusing ganti pekerja.

Aspek kedua penting berkaitan pengurusan operasi pusat pengedaran merangkumi proses pengeluaran, pengiriman, penyimpanan, pengedaran dan penjualan produk daripada pusat pengedaran ke koperasi dengan baik akan dapat memenuhi keperluan pelanggan dan pasaran. Faktor seperti pemilihan lokasi yang baik serta bilangan SKU ideal turut membantu

kelancaran operasi sesebuah pusat pengedaran koperasi. Seterusnya aspek logistik termasuklah pengangkutan fizikal, kos serta jarak lokasi antara pusat pengedaran dan outlet memainkan peranan penting dalam logistik pusat pengedaran. Aspek kewangan seperti isu modal sangat memberi kesan kepada peserta, kebergantungan kepada sumber luaran amatlah tinggi memandangkan sumber dalaman yang sedia ada tidak mencukupi dalam menampung modal kerja harian pusat pengedaran seperti logistik, inventori, pembayaran kepada pembekal dan sebagainya.

Aspek pengurusan sistem pula menunjukkan terdapat peserta yang menggunakan sistem Warehouse Management System (WMS) namun ia tidak menepati ekosistem pergudangan. Sistem WMS amat penting kepada koperasi dengan mengambilkira faktor kesesuaian seperti saiz, kos, SKU agar penggunaannya dapat dioptimumkan serta mengurangkan kerugian pihak pusat pengedaran. Selain itu, dokumentasi SOP juga sangat diperlukan sebagai menyokong kepada sistem dalam pusat pengedaran. Majoriti peserta tidak mempunyai dokumentasi SOP iaitu piawai operasi aktiviti operasi pusat pengedaran yang membantu melancarkan proses kerja dengan lebih efisien dan turut membantu dalam mengurangkan konflik. Dalam Sistem logistik pusat pengedaran koperasi mendapati bahawa peserta mempunyai jadual penghantaran mengikut tempahan dan lokasi outlet juga mempunyai jadual penghantaran secara tetap. Bagi sistem perakaunan pula didapati peserta tidak mempunyai sistem yang berintegritas dan bersepadu menghubungkan sistem akaun dan sistem pusat pengedaran.

Objektif kedua bertujuan untuk mengenal pasti ciri pusat pengedaran, hasil kajian mendapati enam ciri yang berkaitan telah dikenalpasti merangkumi tahun beroperasi, saiz gudang, jumlah SKU, logistik, jumlah tenaga kerja dan bilangan outlet. Tahun penubuhan telah menunjukkan bahawa walaupun koperasi telah lama ditubuhkan tetapi penglibatan koperasi dalam pusat pengedaran masih dalam fasa permulaan di antara 3-7 tahun. Bagi bilangan outlet pula pusat pengedaran koperasi mempunyai outlet sendiri sebanyak 188 buah outlet meliputi kedai koperasi dan pasaran luar. Walaupun jumlah bilangan outlet ini agak banyak tetapi pusat pengedaran tidak mampu dan berupaya membekalkan barangan kepada outlet tersebut.

Seterusnya ciri terhadap jumlah tenaga kerja mendapati bahawa kebanyakan pusat pengedaran mempunyai tenaga kerja antara 8-10 orang. Bilangan tenaga pekerja yang kecil

ini telah menjejaskan operasi pusat pengedaran peserta dan koperasi terpaksa menggajikan pekerja kontrak. Dalam logistik pula, kajian mendapati bahawa kesemua peserta pusat pengedaran memiliki fasiliti dan kemudahan logistik sendiri. Selain itu saiz gudang turut mempengaruhi kajian ini, didapati majoriti koperasi mempunyai keluasan antara 2,500 sehingga 6,500 kaki persegi. Ini menunjukkan bahawa saiz pusat pengedaran sedia ada adalah bersesuaian dengan bekalan dan outlet yang dimiliki. Kajian juga menunjukkan bahawa SKU peserta masing-masing dalam lingkungan 1,000 sehingga 5,000 di dalam pusat pengedaran. Dapatan ini seiring kepada Blue Print Sektor Pemborongan Dan Peruncitan SKM telah membuktikan bahawa jumlah bilangan SKU bagi sesebuah pusat pengedaran adalah mengikut keperluan pembekalan outlet.

Secara keseluruhan bagi menjawab objektif ke tiga iaitu mengenal pasti isu dan cabaran dalam mengendalikan pusat pengedaran, dapatan kajian daripada amalan pengurusan dan ciri pusat pengedaran koperasi dapat dirumuskan bahawa isu dan cabaran terbahagi kepada faktor luaran dan faktor dalaman. Beberapa cadangan juga turut dikemukakan kepada pihak kementerian, SKM, IKM, pemain industri, koperasi dan ANGKASA dalam memperkasakan sektor pemborongan dan peruncitan amnya dan pemain utama dikalangan koperasi khususnya dalam pusat pengedaran koperasi. Kesimpulannya koperasi perlu mempunyai garis panduan yang sistematik dalam menguruskan pusat pengedaran koperasi agar amalan pengurusan dan ciri pusat pengedaran dipenuhi dalam memastikan kelangsungan aktiviti pembekalan terjamin dan secara tidak langsung dapat membantu kos sara hidup masyarakat seperti terkandung dalam Program Transformasi Ekonomi (ETP).